

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji

Zápis z 5. jednání

Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

6. říjen 2015, Úřad vlády, Strakova akademie, č. m. 201

Přítomni: Petr Daniš (Sdružení Tereza), Jana Dlouhá (STUŽ), Jana Harmanová (Krajský úřad Moravskoslezského kraje), Veornika Hirzel (MZV), Dana Kapitulčinová (COŽP UK), Tomáš Kažmierski (MŽP), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Karla Mališová (MŠMT), Jan Mareš (OUR), Josef Morkus (MMR), Dana Musilová (OMEF), Miroslav Novák (MŽP), Jakub Rudý (OUR), Petra Skalická (Člověk v tísni, Glopolis), Milada Švecová (ČK pro UNESCO, KEV), Melanie Zajacová (MPSV)

Omluveni: Zbyněk Machát (OUR)

Neomluveni: Luděk Tesarčík (Asociace krajů)

Program jednání:

- 1) Aktuality
- 2) Informace o aktualizaci Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR a činnosti RVUR a OUR
- 3) Informace o spolupráci s Českou školní inspekcí
- 4) Informace o tvorbě podpůrného dokumentu pro krajské úřady
- 5) Informace o podpoře VUR v nastavování výzev OP VVV
- 6) Informace o příkladu dobré praxe VUR ve společné evropské publikaci
- 7) Informace o činnosti PS pro VUR a vyhodnocování Strategie VUR 2008 – 2015
- 8) Indikátory VUR
- 9) SP EVVO a financování VUR
- 10) Různé

Seznam příloh:

Příloha č. 1: informace o aktualizaci Strategického rámce ČR

Příloha č. 2: indikátory VUR v ČR

Zahájení

Tomáš Kažmierski zahájil jednání výboru, členové a členky výboru schválili program jednání, včetně přesunu bodu č. 7 na začátek jednání za bod č. 2.

K bodu programu č. 1: Aktuality

Jan Mareš představil novou členku výboru, zástupkyni MPSV Mgr. Melanii Zajacovou.

K bodu programu č. 2: Informace o činnosti PS pro VUR a vyhodnocování Strategie VUR 2008-2015

Karla Mališová informovala o činnosti Pracovní skupiny pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji (PS VUR). Její jednání je svoláno na 14. října 2015, kterého bude věnováno hodnocení naplňování Akčního plánu pro léta 2013-2015 (dále jen AP 2011 – 2012) ke Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008 – 2015) (SVUR). Zástupci jednotlivých resortů podají zprávu, v jakém stavu je

plnění jednotlivých bodů. Zpráva vyhodnocující AP 2013 – 2015 by dle K. Mališové mohla být i zprávou závěrečnou.

J. Mareš otevřel otázku, bude-li se PS VUR věnovat i hodnocení naplňování celé SVUR, jejíž platnost letošním rokem končí. Samotné vyhodnocení akčních plánů (tedy včetně Akčního plánu pro léta 2011 – 2012) není v tomto směru příliš přínosné, ani jeden z akčních plánů (které jsou téměř identické) neodpovídá struktuře SVUR členěné do 7 strategických oblastí a na 53 opatření. **Tomáš Kažmierski, Petr Daniš i Miroslav Novák** tento návrh podpořili. Považují za vhodné vytvořit hodnocení celé SVUR a uvést, co se podařilo a co nikoliv a z jakých důvodů (personální, finanční, institucionální). Podle **Miroslava Nováka** bude nicméně vyhodnocení SVUR časově náročné. Dále byla diskutována otázka, bude-li vyhodnocení strategie předloženo RVUR, ministryni školství či vládě jako celku.

Josef Morkus položil dotaz, předpokládá-li se další činnost pracovní skupiny i po skončení SVUR. **K. Mališová** další činnost skupiny nepředpokládá, roli dlouhodobého a koncepčního tělesa by měl plnit spíše VpVUR. **T. Kažmierski** by naopak existenci skupiny v gesci MŠMT podpořil, který by se věnoval implementaci VUR jako součásti Strategie 2020. VpVUR by pak připadla úloha věnovat se strategické rozpravě a meziresortní koordinaci. Kontaktní osobu zodpovědnou za VUR na MŠMT zůstane i nadále K. Mališová, která, dostane-li k tomu mandát, může vést PS pro VUR. Na návrh **T. Kažmierského** se výbor usnesl, aby byl na příštím jednání VpVUR koncept reformované PS jako pracovního orgánu koordinujícího VUR primárně na úrovni MŠMT. **Petr Daniš** navrhl, aby se PS VUR transformovala do vnitroresortního koordinačního tělesa sledujícího naplňování úkolů z Dlouhodobého záměru (DZ). Tomu odpovídá i aktuální složení PS VUR, v níž jsou zástupci různých součástí MŠMT i přímo řízených organizací (ČŠI, NIDV, NÚV).

Petra Skalická připomněla existenci PS pro globální rozvojové vzdělávání (GRV) při MZV, s níž by se bylo také vhodné v dalším období koordinovat.

K bodu programu č. 3: Informace o aktualizaci Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR a činnosti RVUR a OUR

Jan Mareš představil aktuální postup aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje. Podklad k tomuto bodu jednání je přiložen k zápisu jako příloha č. 1. Zapojení výborů se očekává během konzultací o návrhu prioritních oblastí rozvoje vzešlých z hodnocení priorit rozvoje ČR.

Jiří Kulich položil otázku, nakolik se zmíněný proces dotýká práce VpVUR a otázky pokračování či nepokračování SVUR po roce 2015. DZ nepokrývá oblast veškerého školství, týká se pouze toho regionálního, SRUR je naopak velmi široce rozkročený a není jisté, jak v něm bude VUR přítomné. Dle **J. Mareše** však SRUR nebude tím dokumentem, který by mohl nahradit SVUR.

Dále byla diskutována otázka nastavení participace a propojení strategií a reality ve školství. SRUR však není strategií určeným pouze pro učitele, ale pohybuje se na vyšší úrovni obecnosti. Shoda panuje na tom, že podpora ze strany MŠMT by dodala VUR jak větší vážnost, tak zejména realizační kapacitu, již se dosud nedostává v dostatečné míře. Zásadním předpokladem ve školství obecně je propagace příkladů dobré praxe, jež by neměly být ohrožovány novými strategiemi. V tomto smyslu by byl dobré i využít PS VUR, která by sledovala implementaci strategických dokumentů týkajících se VUR (a to nikoliv jen v gesci MŠMT). Podle **Veroniky Hirzel** by měla být evaluace zadána spíše nezávislému externímu auditorovi, který připraví potřebný podklad. Monitorovat a evaluovat dopad strategie ve školství není v moci žádného úředníka, stejně jako pořádání kulatých stolů, jež jsou důležitým nástrojem participace.

Na MŠMT funguje pravidelné setkávání pracovníků krajských úřadů pro EVVO, jimiž jsou předávány informace níže a zároveň slouží ke sběru podnětů z terénu. Finančními zdroji na vyhodnocení strategie však MŠMT v tuto chvíli nedisponuje. Podle **T. Kažmierského** musí výbor v tomto směru vyvinout iniciativu směrem k MŠMT a dotazovat, jak bude dále z jeho strany zabezpečena činnost VpVUR (dopisem premiéra či na jednání RVUR). Pokud by mi MŠMT nereagovalo na tyto výzvy, je třeba záležitost otevřít na jednání RVUR. Z dosavadních jednání mezi MŠMT a MŽP se nezdá, že by MŠMT bylo nakloněno zpracování nové SVUR, nicméně nový strategický dokument k VUR považuje **T. Kažmierski** v současné chvíli za nezbytný.

Milada Švecová podpořila názor, že je třeba vzdělávací dokumenty propojit nejen horizontálně, ale i vertikálně, tj. spolupracovat s kraji a jejich prostřednictvím i s učiteli. Upozornila, že VUR bylo řešeno při revizích rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro základní vzdělávání; momentálně se připravuje i revize na středoškolské úrovni. Svou roli sehrála Česká komise pro UNESCO, která intervenovala Národní ústav vzdělávání, aby VUR byl zohledněn napříč vzdělávacími oblastmi, nejen ve v oblasti *Člověk a příroda*. Je třeba rovněž lépe informovat o tom, co představuje VUR. Na setkáních školních koordinátorů ekologické výchovy, jichž se účastnilo celkem 800 učitelů z 8 krajů, se ukázalo, že VUR je vnímáno zejména ve své ekologické dimenzi, kde si s ním učitelé vědí rady. Problematickou je zejména výuka VUR ve vztahu k sociálnímu a ekonomickému pilíři. **J. Mareš** reagoval s tím, že zástupce Asociace krajů, která by měla zprostředkovávat horizontální komunikaci, je oficiálně do výboru jmenován, práce ve výboru se však dosud aktivně neúčastní. **Dana Kapitulčinová** navrhl, aby se nejpálčivější problémy týkající se VUR shrnuly a sepsaly, tím se zabrání tomu, aby se výbor opakovaně vracel ke stejným tématům. Takovýto seznam lze sestavit ze zápisů z dosud proběhlých výborů. **T. Kažmierski** navrhl, aby se témata nediskutovala ad hoc, ale aby byla včas navržena na příští jednání výboru.

K bodu programu č. 4: Informace o spolupráci s Českou školní inspekcí

J. Kulich zrekapituloval dosavadní postup v celé věci: Česká školní inspekce (ČŠI) zařadila do plánu své činnosti jak jeden z 23 specifických úkolů i šetření ke vzdělávání v globálních a rozvojových souvislostech. K jednání o podobě šetření bylo přizváno Fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS, Petra Skalická) a VpVUR. Jednání proběhlo v polovině srpna, kde bylo dohodnuto, že jednání bude věnováno jak GRV, tak VUR a EVVO. Členové VpVUR pak *per rollam* vypracovali návrh dotazníku, který byl předložen ČŠI, která jej využije při sestavování dotazníku pro elektronické sestavování i šetření inspektorů na školách. Šetření se nezaměřuje na znalosti žáků nebo pedagogů, nýbrž na podmínky pro VUR na školách.

M. Švecová vyslovila svou obavu z heterogenity připravovaného dotazníku, navrhl, aby předjednat podobu dotazníku s řediteli škol a vysvětlit jim jeho přínos. **P. Daniš** a **T. Kažmierski** poděkovali všem, kteří se podíleli na tvorbě dotazníku, oba jej považují za kvalitně zpracovaný. Tuto příležitost vnímají jako velkou výzvu pro udržení dlouhodobé spolupráce s ČŠI a jejího dalšího rozvíjení. **T. Kažmierski** dále oponoval návrhu seznámit ředitele škol s dotazníkem, obává se možného zkreslení výsledků. **J. Kulich** naopak souhlasí s tím, že s řediteli škol je třeba komunikovat a chtít od nich zpětnou vazbu. Nicméně se obává, že systematické zajištění t není v silách výboru ani organizací v něm zastoupených. Vždy lze podchytit spíše menší část ředitelů škol.

M. Švecová připomněla, že to byla právě ČŠI, kdo před několika lety navrhoval vypuštění průřezových témat z RVP z důvodu absence kontroly a monitoringu náplňování průřezových témat. Proto navrhla uspořádat seminář pro ČŠI věnovaný VUR. **Petra Skalická** doplnila, že na jednání s ČŠI padl návrh na školení inspektorů ČŠI v tomto směru. Výsledky šetření by měly známy nejpozději do konce školního roku a budou veřejně přístupné. **T. Kažmierski** požádal tajemníka J. Mareše, aby se spojil s ČŠI ve věci přípravy dotazníku a nabídky školení v této věci a informoval o jeho výsledku výbor. Dále byla diskutována otázka, týká-li se šetření ČŠI i mateřských škol.

K bodu programu č. 5: : Informace o tvorbě podpůrného dokumentu pro krajské úřady

Na zástupce výboru **M. Nováka** se po setkání krajských zástupců k rozpracování krajských dlouhodobých záměrů, které proběhlo na MŠMT, obrátili zástupci ze Středočeského kraje s žádostí o konzultaci toho, co by měl krajský dlouhodobý záměr obsahovat. Členové výboru připomínkovali navržený materiál obsahující stručnou metodiku k rozpracování VUR. Materiál byl dále rozeslán krajským koordinátorům EVVO. **Jana Harmanová** vyjádřila názor, že dobrovolné doporučení není pro kraje dostatečné a podobná iniciativa musí jít z MŠMT. **M. Novák** navrhl obrátit se na p. řed. Krejčího (MŠMT), jehož odbor koordinuje setkávání zástupců krajů připravujících krajské dlouhodobé záměry, a věnovat se ještě jednou tomuto tématu. Další možnost, jak spolupracovat s koordinátory EVVO na přípravě krajských dlouhodobých záměrů je během jejich podzimního setkání a získat zpětnou reflexi o přípravě krajských dlouhodobých záměrů. Na příštím jednání výboru poskytne informaci o výsledcích. Obecně je třeba pokusit se snižovat obavy z VUR, neboť ty často pramení zejména z neznalosti.

K bodu programu č. 6: Informace o podpoře VUR v nastavování výzev OP VVV

J. Kulich shrnul stav vědění o výzvách, z nichž by bylo možné podporovat VUR. Existuje harmonogram výzev na rok 2015,¹ harmonogram na rok 2016 není znám ani v Řídícím a Monitorovacím výboru. Jiří Kulich představil strukturu výzev v Prioritní ose 3:

- 1) Výzvy na systémové projekty v řádu stovek milionů Kč, realizátory jsou organizace zřizované MŠMT, výzvy jsou zaměřené např. komplexní systém hodnocení (ČŠI), podpora krajských akčních plánů (NÚV), podpora plánování ve školách a v regionech navazující na místní akční plány (NIDV).
- 2) Výzvy na plánování v území – místní a krajské akční plány: místní akční plány (MAP) realizují pověřené obce (ORP) a místní akční skupiny (MAS). MAPy (a Krajské akční plány – KAPy) stanovují priority rozvoje vzdělávání v daném území, předpokládá se, že se jimi budou řídit i další výzvy, např. šablony pro školy. Zároveň MAPy kladou velký důraz na spolupráci různých typů aktérů.
- 3) Otevřené soutěžní výzvy pro široké spektrum předkladatelů projektů. Dosud byla vyhlášena pouze jedna taková výzva, a to na inkluzivní vzdělávání, která je v souladu s celkovým zaměřením a alokací finančních zdrojů operačního programu. Připravovány jsou další tři výzvy, které budou vypsány v průběhu podzimu 2015 a mohou se týkat VUR:

- a) Budování kapacit pro rozvoj škol: snaha vytvořit síť škol, které budou v určitém oboru či oblasti (např. badatelské vzdělávání, člověk a příroda, přírodovědná a technická gramotnost, ne však témata zaměřená na rozvoj sociálních a občanských kompetencí) sloužit

¹ <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy-1/harmonogram-vyzev-op-vvv>

jako příklad pro školy ostatní. Předkladateli projektů mohou být různé odborné instituce, vysoké školy, neziskové organizace, předpokladem pro splnění je zapojení sítě škol.

b) Rozvoj oborových didaktik a průřezových témat: zde přibývají sociální a občanské kompetence, předpokládá se, že žadatelem budou konsorcia vysokých škol připravujících učitele, odborných institucí a organizací, včetně neziskových, které jsou nositeli tématu a škol. Měla by vzniknout tzv. splečenství praxe k dané didaktice/oboru.

c) Gramotnosti: důraz je kladen na základní gramotnosti, a na inkluzivní vzdělávání (žáci se speciálními vzdělávacími potřebami), ale obsahuje i přesahy do oblasti neformálního vzdělávání a zájmových aktivit.

4) Výzvy na tzv. „šablony“: jedná se o výzvy na typizované projekty, dosud byly určeny pro školy, ale uvažuje se o jejich rozšíření i pro oblast neformálního vzdělávání, většina ale bude zacílena na školy. Výzva přesně popisuje typ produktu, který má vzniknout (např. proškolení učitelů v určitém tématu, určitý typ aktivity se žáky, vzdělávací materiál na úrovni školy). V těchto typech výzev je zjednodušené vykazování nákladů (jednotkové náklady). Výzvy budou vyhlašovány v roce 2016, předpokládá se jejich zaměření na základní gramotnosti (čtenářská, matematická), z MŠMT zazněly i signály o tom, že některé pozdější výzvy na šablony budou zaměřeny na environmentální vzdělávání.

Sběr podnětů pro výzvy na rok 2016 probíhá do 15. října 2015. Výbor se usnesl na tom, že prostřednictvím J. Kulicha sdělí odpovědným osobám na MŠMT návrhy na výzvy pro rok 2016. V roce 2017 bude probíhat hodnocení v poločase a revize, resp. přenastavení programu, zde je příležitost více prosadit VUR. Členové výboru byli požádáni, aby své návrhy posílali tajemníkovi J. Marešovi, následně budou prostřednictvím J. Kulicha poskytnuty MŠMT. Téma VUR by mělo být součástí jednání s MŠMT, tj. dotázat se na to, jak bude naplňován DZ 2015 – 2020 a nabídnout příp. pomoc se vzděláváním hodnotitelů v této oblasti.

Diskutována byla možnost vzdělávání o VUR pro úředníky a zaměstnance státní správy. Prostor pro něj je však omezený, nabízí se pravděpodobně v systémových projektech (příprava prostředí, nicméně by to vyžadovalo gesci NÚV či NIDV), a v krajských akčních plánech, dosah by však nepokryl celou státní správu. Prostor k této aktivitě je třeba hledat spíše v OP Zaměstnanost. Shoda panovala na tom, že vzdělávání je třeba zaměřovat na praxi, nikoliv na formální prezentace a otevírat dialog s aktéry z praxe. V návaznosti na to V. Hirzel informovala o konání konference ke GRV (11. listopadu 2015) a T. Kaźmierski o setkání s pracovníky EVVO na úrovni krajských úřadů (15. – 16. listopadu 2015).

K bodu programu č. 7: Informace o příkladu dobré praxe VUR ve společné evropské publikaci

Na základě hlasování členů a členek byl pro prezentaci v publikaci vybrán projekt *Škola pro udržitelný rozvoj*, materiál byl postoupen EHK OSN.

K bodu programu č. 8: Indikátory VUR

J. Mareš představil kontext této iniciativy: stávající SVUR měla vytvořit indikátory VUR, k tomu ale nedošlo, DZ 2015 – 2020 obsahuje ve vztahu k VUR pouze jeden dílčí indikátor, připravují se krajské DZ i šetření ČŠI. Proto by indikátorová sada měla sloužit na třech úrovních: státní,

krajské/regionální a školní. Vzhledem k nejasnostem a rozdílnému výkladu pojmu VUR může indikátorová sada představovat přiblížení a pochopení toho, oč ve VUR jde a zároveň představovat prostředek pro dlouhodobý sběr dat, který pomůže vyhodnocovat situaci a plánovat další kroky v této oblasti.

Za tímto účelem se sešli J. Dlouhá, J. Kulich, M. Novák a J. Mareš, aby připravili pracovní podklad pro tento bod programu (příloha č. 2) shrnující dosavadní činnosti na poli indikátorů VUR. Je třeba rozlišovat mezi indikátory kontextu/trendu a indikátory výsledku, které se vztahují ke konkrétním cílům a opatřením obsažených ve strategických dokumentech. Na druhou stranu cíle jednotlivých dokumentů jsou stanovovány dosti podobně, lze tedy uvažovat o tvorbě základního souboru indikátorů, z něhož by bylo možné indikátory vybírat pro jednotlivé případy a tím zajistit i porovnatelnost výsledků. Vedle sebraných dokumentů je rovněž třeba konzultovat dostupnost dat o vzdělávání s ČSÚ a ČŠI. Pokud by výbor vytvořil na zadání pro analýzu potřebnosti indikátorů a dostupnosti dat, lze prostřednictvím OUR vypsát veřejnou zakázku. **T. Kažmierski** doplnil, že MŽP v současné době řeší projekt zaměřený na evaluaci EVVO. Podle **P. Daniše** by tato iniciativa byla smysluplná na národní úrovni, nikoliv na místní úrovni. Indikátory vnímá ve vztahu k jejich cílům, sledování ukazatele bez vztažení k cíli v sobě nese riziko k opomíjení cílů a přehnanému důrazu na indikátory jako takové. Uvedl slovenský příklad, kde byl vytvořen složitý indikátorový set sledující různé aspekty naplňování VUR a EVVO ve školách, který ale ve svém důsledku vedl tomu, že naplňování „tvrdých indikátorů“ (např. spotřeba vody, energií, vzdělání učitelů atp.) na úrovni školy a učitelů nevykázalo velký vzdělávací vliv programu na žáky. **P. Daniš** se přimluvil za to, aby se výbor dále spíše než indikátorům věnoval možnostem evaluace VUR jako takovému či výběrová šetření. **M. Švecová** upřesnila, že v tomto modelu není škola nucena sledovat všechny indikátory, ale sama si může vybrat, které chce v jednotlivých tematických oblastech měřit. **T. Kažmierski** navrhl odložit řešení otázky indikátorů VUR k výsledkům sběru tezí pro aktualizaci SRUR, resp. stanovení klíčových oblastí rozvoje ČR do roku 2030 a indikátory vnímat spíše trendově. **J. Dlouhá** doplnila, že pracovní podklad vycházel zejména z národní úrovně, kde existují např. indikátory EHK OSN, jejich modifikace z německého projektu, která je redukována na 10 indikátorů. Tento soubor ale vnímá pro postižení situace v ČR spíše jako nedostatečný a vnímá potřebu jej doplnit o další, specifické indikátory. Dále byla položena otázka, kdo bude indikátory sledovat, přibudou s tím učitelům nějaké další starosti, nebo ti bude dělat ČŠI? **J. Mareš** odpověděl, že to by již záleželo na tom, kdo strategii naplňuje; soubor indikátorů by zaručoval základní metodickou sjednocenost a srovnatelnost jednotlivých strategií či projektů. Další postup v té věci byl stanoven tak, že lze svolat další separátní jednání a rozpracovat stávající materiál, zjistit, jaká data ke vzdělávání a VUR se sbírají a jak plánují krajské úřady hodnotit své DZ a připravit případně zadání pro řešerši.

K bodu programu č. 9: SP EVVO a financování VUR

M. Novák informoval o inovaci Státního programu EVVO, před půl rokem byly zahájeny konzultace. Jeho novou podobu, včetně akčního by měla vláda schválit do června 2016. Měl by být komplexnější než dosavadní a měl by zahrnovat i nestátní subjekty. Byl vybrán zpracovatel a vytvořena pracovní skupina, v současné době jsou navrženy strategické oblasti, jejich příprava by měla být hotova do konce listopadu 2015. Tvůrci se setkávají zejména s problémem zapojit požadavky na opatření, která se netýkají jen veřejné správy a jsou požadována opatření, které

nelze zajistit (např. personální stabilita EVVO organizací). Aktuální verze bude představena na dalším jednání výboru.

PŘÍŠTÍ JEDNÁNÍ výboru se koná v pátek 15. ledna 2016 od 9:30, Úřad vlády, nábr. E. Beneše 4, č. m. 201.

ÚKOLY:

- 1) Předložit koncept reformované PS VUR
Zajistí: MŠMT ve spolupráci s MŽP a ÚV
- 2) Svolat jednání k tezí rozvoje ČR
Zajistí: ÚV
- 3) Kontaktovat ČŠI a zjistit stav šetření k VUR
Zajistí: ÚV
- 4) Předat podněty pro výzvy OP VVV na rok 2016
Zajistí: ÚV ve spolupráci s J. Kulichem
- 5) Rozeslat aktuální verzi SP EVVO
Zajistí: MŽP

Počet stran zápisu: 8
Počet příloh: 2
Zápis zhotovil: Jan Mareš
Ověřili: